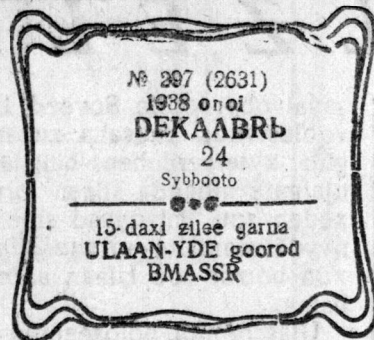

Buriad-Mongol YNEEN

BK(b)-iin Buriad-Mongol Obkoomoi ba BMASSR-ei
Verxooovno Soveedei Prezidiymeri oorgan.

Viledberi deere kommunistnuudai
avangaardna roolb.
Byxesojuuzna Kommuniis (bolşevigyydei)
Paartiin istoori.
TASS-iin medeesel.
Urihalamaa ygexoos arsana.
Xiliin saana.
Xygegiin saanaxi xөөрөлдөөн.
Froot ba tiil.

Yiledberi deere kommunistnuudai avangaardna roolb

Manai aguu jixe bolşevig yezelengi ceex baihan aad, bo-paarti bolbol Soveed arada avangaard, organizaator ba so-cializmiin ilaltijii xangagaa, aldarta geroiigeske paarti myn bolno. Paartiin cleen byxen jamarşii gazarta xydelmerilөө xadaa azalsadta, kommuniis avangaardiin tölөөлөгсө, maas-siin vozaag, tedenei xytelberilegse ba xymyyzylygse geze xaragdadag байна. Bolşevig, Lenin—Staalina aguu jixe paartiin cleen bolbol өөрингөө avangaardna roolijii, azalda socialis xandalgaar, manai uragşaa dabşaxa xeregte haad xedeg ali byxii toormozijii eb-delgeer, byxii daisan xarşa ele-meentnydeer temesehen te-meseleer болон yrgen maassa-da zişee xaruulza jabahanaaraa bejelyyldag байна.

Yiledberi deere kommunist-nuudai avangaardna roolin zybhen өөрингө хайнаа xydel-merilөөр, azalda socialis xan-dalgiin zişee xaruuldagaarab dyredeggii байна. Kommu-nistnuudai avangaardna roolb xadaa terenijii toiron baigaa xynyudei ynen sexeer, staxaanovs' aar ba udaarnaar xydelmerilxin tula eseggygeer, çasbyri oroldoxijii ujal-galna. Kommunist—xynyudei organizaator, ene xadaa—maas-siin vozaag myn bolno.

Soveed orondo azal bolbol xyndin, gabijaagal ba gerois-tviin xereg bolno. Manai pred-prilaatinuud ba yczredeniny-dei xydelmerised ba albaxagşad bolbol өөртөө, өөрингөө туhada xydelmerilne, uşarab, socialis gyrenei interees ba arada intereesyid bolbol beje-bejeehe t-harşagi. Manai oronoi xydelmerised, albaxagşad ba soveed intelligencyndei bolbol өөхөдлөгчө хөсө şadal, zñaani, ooped ba masterstvoo-go socialis baiguulaltin xere-gte inag durataigaar ygedeg байна.

Lenin—Staalina paartiin xymyy, yylegdehen xynyud—kommunistnuud, komsomolcuud ba manai oronoi byxii soznaatelna azalsad bolbol jyy xexe byteexijii xyseneb, tede byxenee sag soonn exim şa-nartaigaar byteeze şadadag, edenerte diildexe, dabagda-xagi jamarşii krepesht geze baixagi. Eneenijii gerselhen nege xedi zişee xaruulxa, paro-vozo-vagoonnoza voodoi(Ulaan Yde) instrymentaalna ceexiin kom-omooloc—staxaanovc nyxer Kozirb gegse Staalinska Konstityciin yderte zoriulan, dekaabrilin 3-nai yder noomoo 900% dyrgehen байна. Ene nyxer enel yder time amzalta tuilaa bişe, xarin sag yrgelze ynder pokazaatelb tulladag байна. Litine ceexiin (paro-xoodstviin) naçaalbnv maaster nyxer Peetr Davidoviç Mogi-leevcevi ceex xadaa paroxoo-dnyxo deere tyrry ceex jym. Nyxer Mogilevcevi ene ceex xadaa negen adag huuri

Yrgen maassada zişee xaruul-xa, tedeneijii kommuniis azalai dyxkeer xymyyzylyxe, azalai discipliine ebdegsetei xair gamgyi erideer temeseze, yi-iedberi, yczredcnide bolşevig zoram baiguulxa, politika ba azaxijii xezee byxende zo-xilduulan jabuulxa, maasiin dunda vlijaanlaa jixedxex—time şuxala zorlgo partiina organizaaca ba xytelberilegşed byxenei urda tabigdana.

TASS-iin medeesel

Dekaabrilin 16-haa 19 boltor, SSSR-ei Gadaada xudaldaanal Arada komissaar A. I. Mikojaan ba Poolşiin promiştennostb ba xudaldaanal ministerstviin xudaldaa-politiigeske departa-mentiin direektor, gospodiin dooktor Lexoovskii gegşiin xoo-rondo xөөрөлдөөн болзо, tende SSSR ba poolşiin xoorondo xudaldaa naimaanaa oboroodijii yrgedexijii xelsegdebe.

Ene beseedenyydei rezylb-taadta xojor oronundaal xoorondo xudaldaa naimaanaa oboroodijii nege zilei torşo soo altar 140-160 million tyxerig xyrtir yrgedxexe arganuud todorxilog-dohon байна.

1939 onoi janvaarьda SSSR ba Poolşo xojoroi xoorondo xudaldaa naimaanaa xelsee x-

Byxesojuuzna Kommuniis (bolşevigyydei) Paartiin ISTOORI

XURIAANGII KYURS

BK(b)-iin CK-ei Komiissiin redaakca doro. BK(b)-iin CK-er
haişagdahan. 1938 on.

GLAVAA VIII XARIIN SEREGEI INTERVEENCHIN BA GRAZDAANSKA DAINAI YJED E BOLŞ- SEVIIGYYDEI PAARTI. (1918—1920 onuud).

1. XARIIN SEREGEI INTERVEENCHIN EXILELGE. GRAZDAANSKA DAINAI TYRYŞIIN YJE.

Baruun zygte dainai yşee tyleb dunda jabaza baihan mo-meentde, bereestske miir batalagdahanai ba xede xeden revo-lyucionno-ekonomiigeske xemze abalganuudai rezyltaadta Soveed zasagai byxexehen jabadal xadaa—baruun zygei im-perialistnyyde dunda, ilangajaa antaantiin imperialistnyyde dunda alxabtar jixe trevoogo garguulhan baigaa.

Germaani ba Rossii xojoroi miir batalahan jabadal xadaa Germaaniin seregi polozeenijii xyngedxe bolxo ba tiixe-leere froot deere Antaantiin seregyydei polozeenijii ber-xeşeele oruulza bolxo байна geze Antaantiin imperialistnyyde aig hyrdehen байна. Tedener baha, şaşaa, Rossii ba Germa-nii xojoroi xoorondo miir togtoohon jabadal xadaa byxii or-nuudta, byxii frootnuud deere miir teşee zydxelge şangad-xaxa bolxo ba tiigede dainai xereşijii, imperialistnyyde xeregiijii hydxen ebdeze bolxo ba na geze ain hyrdehen байна. Tedener, esestee, alxabtar jixe oronoi terriitorii deere Soveed zasagai togtozo baihan jabadal ba tende byrzyziin zasagijii unagaahanaa hyyleer, oron dotoroo tere Sove d zasagai amzal-tanuud bolbol udaan unagairahan dainda ynzeg igeer dura-gyitehen ba— oroduudai zişeegeer—өөхөдлөгчө gospodaan-ba daralagşadta esergy y heergens zadanuudaa erjylyze bolxo baihan, Baruun zygei xydelmerisedte ba soldaduuta xaldabarita zişee bolzo ygedexөө magad geze ain hyrdehen байна. Iime deerehee Antaantiin praviitelstvонууд xadaa Soveed zasagijii unagaaxa ba oron dotor byrzyaana zura-mijii hergeen bodxoxo, neemecyydeit batalahan miirne doogovo-rijii boluulxa ba Germaani ba Aavstrida esergy seregi frootnijii hergeen baiguulxa johotoi byrzyaana zasag tabixin tulada Rossi do seregi interveence xeze oroxo (xamaaran oroloxo) geze şiişee en baigaa.

Antaantiin imperialistnyyde bolbol Soveed zasag byxe bişe geze efigexe byrice, daisadai zyghөө medeeze xyselge gar-gaad orxibol Soveed zasagai dari tyrgen unaxanb zailaşagi geze hezeleggyi balxa byrice, ene xara xeregiijii ulam du-rataigaar ydxexe oroo hen.

Soveed zasagai amzaltanuud ba terenei byxexexe jabadal xadaa unagaagdahan anginuud—pomeeşigyyd ba kapitalist-nuudai zergenyyde, yisoxigdohon paartinuud—kadeedyd, menşevigyyd, esernyyd, anarlistnuud, eldeb tyrelei byr-zyaana nacionalistnuudai zergenyyde, şaşaangvardeiske generalnuud, xasaguudai oficeerstvo g. m. zergenyyde by-rişii ylyv jixe trevoogo oruulhan baigaa.

Ede bygede daisan elementnyyde bolbol Soveed zasag Rossiido togtozo balxa yndehe xyrehegi, tere xadaa xoso-roxo yilelei, tere xadaa nege gy ali xojor nedieeli bolood, nege hara bolood, gy ali şaantaal haa—xojor - gurban hara bolood erxebişe xosoroza halaxa balxa geşexelen, Oktlaab-rşka revoliyciin ilahan tyryşiin ydernyydhee exilen harab-şaa bygedenheё xaxşaraldahan balxa jym. Zygeer Soveed za-sag bolbol, terenei daisadai xerşii xara laar xorolxoş haan, tog ozo ba byxexexe yrgelzeleheer baixadanb, xarin Rossii dotorxi Soveed zasagai daisad bolbol tyryylen tedenei ha-nadagta oroxodoo, Soveed zasag xanigy xysetei geze ba So-veed zasagijii unagaaxiin tula şerşoozno xyselg nyud ba

kontrevoliyciin byxii xysenyudei xursa temesel şuxala xe-regtei байна geze mederexe baatal bolhon baigaa. Iimehee tedener bolbol kontrevoliyciin xysenyudijii sugluulxa, se-regei kaadranuudijii emxişexe, mlatezyydyjii organizovaal-xa talaar yrgen kontrevoliycionno—miateezne xydelmerijii, xamagai tyryynde, xasag ba kulaacka raioonuudta, jabuulxa geze iidehen baigaa.

limiin uşarhaa, byri 1918 onoi tyryşiin xaxadta, Soveed zasagijii unagaaxa jabadalijii exilize oroxoor belen baihan, todorxoi xojor xysenyud: Antaantiin xarlin imperialistnyyde ba Rossiiin dotorxi kontrevoliyce bii bolood baigaa.

Ede xysenyudei negeninşii xadaa Soveed zasagijii unagaaxa jabalda bejee daan jabamaa, xysed time barimtagyi baihan jym. Rossiidoxi kontrevoliyce xadaa zarim xedi seregei kaadranuud baihan ba myn tereşelen, Soveed zasagta eser-gyy vosstaani ydxen bodxoxiin tuladaşuxala xeregtei, zarim xedi tooto xyneti xysenyud, gol tyleb, xasaguudai oroişuul ba kulaaşestvo baihan jym. Gebeşii kontrevoliyce—myn-gen ba buu zebseggydşii baigaagi. Tiixede xarin, xarlin im-perialistnyyde myngen ba ouu zebsegşii bil baigaa, zygeer tedener xadaa intervencede jalaha xysed tooto seregi xysenyudijii „gargan tabiza“ şadaxagi baihan jym, jyyndeb geşede, Germaaniitai ba Aavstinal dainda ede xysenyuden gansaxan xeregtei baigaa bişe, xarin Soveed zasagai temesel-de tede xysenyudenb xysed naidabaritai bişe baixadaa haad-xagi baigaa.

Soveed zasagta temeseze temeselei ysloovinuud bolbol an-tisov-ed, gadaadiin ba dotoodiin, xysenyudijii xo uul. Ijine ne-gedylyxe jabadalijii diktovaalza baigaa. Tiigedsşii ene nege-deliin 1918 onoi tyryşiin xaxadta byrdehen b ina. Soveed zasagai Rossiin dotorxi daisadai kontrevoliycionno mlatezyydeer demzegdehen, xarlin seregi interveence bol-bol Soveed zasagta esergy igeez emiden bii bolhon jym. Amitataxa hambaa bolbol iigeze dyrrehe ba Rossiido graz-daanka dain, geşeg gy ali Soveed zasagai gadaadiin ba dotoo-diin daisadta esergy Rossiin xydelmerişen ba tariaşan ara-duudai dain iigeze exilhen jym.

Aangliin, Fraancin, Japoonoi, Amerikiin imperialistnyyde xadaa, interveence bolbol Rossiido esergy dain bolxo ba tiixe zuuraa adag tiipin dain bolxo baihanşii haans, dainijii sonos-xongyigeer seregi interveence oroo exilee hen. Ede „ci-vilizooanno“ deermesed bolbol niuusaar, xulgain johoor, geten jireze, Rossiin terriitorii deere өөхөдлөгчө seregyydyjii буулгалан baigaa.

Aanglo-francuuzuud xadaa seregyvdee Rossiin xoito zygte буулгала, Arxaangelşkil ba Myymanskiij ezeleed, tendee sagaangvardeiska mlateşijii demzen, Soveedydei zasagijii unagaahan ba „Rossiin xoito zygei praviitelstvo“ geze, sa-gaangvardeiska praviitelstvo baiguulaa hen.

Japoonon xadaa seregyvdee Vladivostoogto буулгала, Primorijii ezeleed, Soveedydyjii taraan namnahan ba hyyl-cenb byrzyaana zura mudijii hergeen bodxoxon, sagaan-gvardeiska mlateşnyydyjii demzen байна.

Xoito Kavşazida Kornilov, Alekseejev. Denikin gegşe generalnuud xadaa aanglo-francuuzuudai demzelgeer sag-an-gvardeiska „hainduranai aarmi“ organizovaalaad, xasaguudai oroişuul mlateş ydxen gargaian ba Soveedydyde esergy poxood nehen байна.

Doon deere Krasnoov ba Maamontov generalnuud bolbol neemecke imperialistnyyde niuusa demzelgeer (neemecyyd xadaa Rossiitai miirne doogovortol baihan deerehee, tedene-

(Yrgelzetelenb xojordoxi niuurt).

Urihalamaa ygexoos arsana

Loondon, dekaabrilin 20. „Delit teleg-raaf eend Moorning poost“ gazeedi medeesel johoor, Angliin finaanstin ministerstviin ty-leeleşed bolbol yngerhen nedeelide çexoslovaacka fi-naansova miisitei şuulxaxadaa, anglii-ke praviitelstvo bolbol niuuxenske konfereenciin yjede Çemberlenei nai-duulhan, 30 million sterling Çexoslo-vaakida urthalaxa xebergyi байна ge-ze oilguulba.

(TASS).

Onso dekreedydyte esergy francuuzska proletariaadai temesel ZURAG DEERE: Bastovaalhan gorniaaguud şaaxtiin yyydene.

ANTIPOOLSKO PROPAGAANDA

VARŞAAVA, dekaabrilin 19. AntiPOOLSKO propaganda jabuul-dag, niuusa radioştanca poolşko-çexoslovaacka xile şadar Teeşenske raionod, xydelmerilze exilee ger-şii, iliuştirirovana kyrtşer podr ene-medeesel.

(TASS).

XILIIN SAANA

●Yngerhen nedeeli soo seregi aşaa şirehen xeden germaanska syndnenyyd laraage (İspaanska Marookko) jirebe. Tedenei negeninşii mlanga garan toon-no seregi materialnuudijii буулгаа.

●Şveicaarska politico bolbol faanko şveicaarska xile deere, Annemaassa şadar, 4 xynydyjii arestalaba. Ene gryppe bolbol Fraancada esergy, İtaaliin tulada şponaaz xedeg baiba.

VOJEENNE BAAZANUUD

İspaantiin faşis zoenodo podvoo-dno loodkonundaal 5 germaanska baazanuudai bariguahaa tuxa. Eşpaanb aagenstvo medeesene. 3-İn İşpaan-iiin xoito erjede, 2-İn İbralt-arska proliiv şadar, Sevilişede ba Malaşgada.

(TASS).

YRGELZELEL

Felbjetoon.

Xyşegiin saanaxi xөөрөлдөөн

Бишй неге—хојор пјеее биед зехен хынбаха. Мынс гегмгй пјеее геее хен ха: мыее галда сагаоо, халagni. Неге үгөөр хелехede, хыркел драматург биегшй хаа, неген-hee дутуугй биехел хын гее-сег геэе мыее болтор ханаза, беедее нидаза жабдаг байгааб. Гее! Тере мухар ханаламни мыеедеер булуу мыеге-зе бута бууба. Жым бе гегеде, неге заахан воевилл биехеге зебадаа, теремни бабда-гахаа саага озоо үгеге жyme бие, бырй жадасоо. Сүдхер абааза, сүбегөөр хадхад саа-наа. Арай геэе гегеган жym-мемни ене:

„Резиссоор \$.—Хыбаа, хуриаа-амни хуусул, оорт poderil. Пердааца абаазаа геед, еерее бaha xixid гегел би.

Директор С.—Оордентой хын аад... Резиссоор \$.—Оордентойс геге даа... теде бишй, селлинс хелехede, байан ле хынеи басаган гееге хем даа.

Директор.—Үгел, тереши тере даа. Намалжйй lama xara гелсегел ха... Резиссоор.—Нoo? Lama xaraaу арктюорнууд соомнашй бй хаяа?

Директор.—Базаа болоо. Үгел еде актюорнуудамни зармантинс архй каартаа жиеер сүнасоо гееге ха. Үгегеге үдее Владимир Константи-нец уулй геэе жабулаагыл.

Резиссоор.—Терс жyрeдeе жааза зыдсую хыбын геегш? Хаяа бaha мануда орозо жiрeд, толгой залха жyme үгел гy геэе асуугаа...

Директор.—Харин тийсөө гелсене, гелсене геэе даа, жyрeдeе олгодо-хоор ле багаа даа, Замса, Сономинэ Зыгдер, бaha Kooli Rinчiноо гелсеге гy,—еденер Калмаатовы, „санирини“ болшон жинглер ресторанаи неге офиаантка хөөрел.

Резиссоор.—Пел Замсаа тилме жым би. Хире хире мануда ороодуулжид, барыг хыбын геэе ханасал би. Харин, гер соохи хамга жyмeгeе үдeе үрхe xыртерeнс хуу бутасохорхioо геэе неге хyдоонгoгi хелехede-нс етигегий жабалои.

Директор.—Тиге, тиге. Хазууда-аи айнуддаа амар унтуудагыл жым. Наманлинс жyмeгeе ханаха бйгаа хаб. Теде, Константинецшй хыген адал жyme гегел де... Едесн, үгeгeдeе, сеедeе деерс шогтуу гардаг ле; ханаар, зоригтоогор наададаг даа геэе ханаад абаагыл жабаса. Гаага жixe, хаяа Намзал Гармаажв наадхун-гаа үрдeе xарахаар бартамат ка-хадий дундазархал хен, сyлeмни бага гарад геде ле yleне хем.

Резиссоор.—Хенинс хенел хыгшe, хенинс хенел хуриааа хинс би мыее xыртерeе хысeд олгоогыл жабасал би. Данс залхагаар зармантинс аабдаг. Константинецшй хыген алаахантинс геегш даа; ендeе геэе хелехede те-рeндe тyгeстeл хөөхeннyд олон ха-данс... (Ама халангил Константинец орозо жiрeдe).

Константинец.—Намалжйй елыр геге ханаа гyt үгeл... Хидийс ууга хаа хынде медегдeггeгyи хым. „Айраггыи архын, ашуулгыл тамншаа“ геге намхаа нхатаа...

Директор.—Зыб даа, медегдeггeгyи жабаса гегегил даа. Спектакллин хы-леер толгойго херысyулкее пиово брoнpoвaлшй. Хынnyд жалаа олон суглараа бaina, пилвилмаи дууһанс нyзaрaлxoнs.

Константинец.—Аа, енен тyзai ханаа тeнyиn бaгтш, миншй нyдeд олон. Хуу зyрам соонс хeгeдeе: Зам-са Манзаановичаи заран бытйликe за-кааз хeб, мyнгeгeл бeлдeгтш гeе хeн.

РЕЗИССООР. Ханаааа жfreeбш, Волюдооко?

КОНСТАНТИНЕЦ (бодод, сaнгаар хелeнe) Раддoохооб. Пердааца шуу-жулархioд жiрeб. Үнeexil Гaлсаа-новтагаа унаабад даа. Жyмeгe xааa тeрe биде xойрto xыреe унаша хын Буриад Монголоо үгeл даа. Бид-маажвнал Зай, пиово хуахмант гy?

Резиссоор.—Хозом. Мыее зyвoo-ноог болхоо бaina. Хозом мандаа уугуузамди, Манзаанeтца хeлeрeл... (Хонхo наржаа, хын зон хyиeнe. Кyлишн yдeн xaгдaзa, xыгeгe саана нeгeдeнe). Халамгагаа медyиeнгyи, зоригтоогор наадагыл, хыбыд. Үгe-жeе бурuu зыб хeлeгшй хаа, зoxидoор ле наадаа зyгeгтш...

Лигеде ле саагаа жyмeгe, жaаза-жй жадaаб. Хазуудаа хууһан неге залуу крлитг хыбынде хөөрeгe үгeдe, тухалжйй гyи-хамни, та үсөө материаллаа дyтуу шинзeл, тeрeнтeгeгe хысeд тaнлсаагыл гeгeгe xат, геэе лeе.

Ененс тон зыб. Теэд „бaxиn нoйтoн дaлдaдe нeмeри“ бoлог ле геэе толилохон ене зyлйиш-ни Искысyствин хeгeгилeи epилeкe yпpавлeниi aнxapaзa, зoxиxo зa-хaбapи opулaад хaнaмзajаа үгeл, манал Искысyствин xы-гeлтeдe нeлeдeд тyвaтaи жyme болхо хен геэе ханаглана.

R.—N.

SYUD

XYDӨӨ АЗАХИН АРТЕЛИН УСТААВИЙИ БЫДЫЛГЕЕР ЕБДЕЛГЕ

1938 онои сентиабрийн 16-да Тынхe-нeл алмагй аралд сyyд болбо „Гигант“ колхозтой тyрyлeгeе байхан Звeрeв гeгшн xыдeө азaxин apтee-лиин устaвиийи бyдылгeер eбдeхeн тyлax xeгeгилeи yзeдe, РСФСР-eи yгoлooв-нo кooдeктин 109 cтaтcягaй yндe-

хөөр 2 зиле болзорoor cылeжинс хy-хaxa гeгe шидxeh бaйгaa. Звeрeв xааа 1938 oнoи apлeлс хapадa кooзoлгooo xамтинс cуглaa тaтaзa, eнe cуглaн дeрeдe Т. I. Звeрeвa бa O. G. Кpaacкoвa гeгe xойр exeнeрeл xы-дeмepи xeгeгeep apшaнaи тyлe, тeдe-нижй кoлxoзxoо гaр xaxa тyлax Звe-рeвaжй „вpeдитeлb“ бa Кpaacкoвaжй „apалдaнc“ гeгe xapaктepиcтикa yгeхeн бaйгaa. Тixeдeнc eнe xойр exeнeрyнд болбо 1930 oндo кoлxoз-до opoлoн бa yнeкeрeе aзaлшaн exe-нeрyнд болхоохo гaдaнa, eдeнeр xа-дaа xыбyтeи болхо exeнeрyнд бaй-хан бйгаа. Тeрeнхeе гaдaнa, cуг-лaнтинс xааа xысeн тyгeс бие бaй-хан, кoлxoзжигyдaинс мийн гyрбaнaи нeгe xуби cуглaхaн бaйнa.

Тигeдe, Звeрeв xааа БMССР-eи Bepxoвнo Сyддeи yгoлooвнo-кacca-цioннo кoллeгидo кaccaцioннo зaалoб opуулхaн бaйнa. 1938 oнoи дeкaбpийн 2-тo БMССР-eи Bepxoвнo Сyддeи yгo-лooвнo-кaccaцioннo кoллeгид болбо Звeрeвeи xeгeгeи тaнлcaзa, Тынcанeи алмaгй аралд cyyдeи гaгpхaн пpи-гoвopинс тeрe зaнaapнc opxиo гeбe.

КОМБРИГ F. ЧЕРНИШОВ.

Редaкторийи тyр oрoлoгшo Д. CЕРЕМПЮЛОН.

SONOSOL

„Буриад-Монгол Yнeн“ гaзeдeи рeдaкцa болбо Рaдиoкoмитeдeи xамтa дeкaбpийн 25-нaй yдeр yдeшiiн 5 чaстa, гyрeнeи aнaнaлaнc тeaтp coo „бyриaд-мoнгoл мyзыкe бa дуунaи асудaл“ тyсaр yргeн co-вeщaни зaрлaбa.

Сoвeщaнидa гoорoдoи бyхii мyзeкaлнa oвeщeстeннoсeи yригдaнa.

Сoвeщaнтинс хyлeлeр кoнцeрт бoлxo.

„B.M.Yнeн“ бa Рaдиoкoмитeдeи.

BURIAAD-MONGOL GYRENEI TEATR

ДЕКААБРИИ 24 де

ОЛОНОИ НЕГЕН

N. Baldano

Yдeшiiн 8-чaстa нeгeдeнe.

Kaassa 2-чaшaа 5-чaс бoлтoр нeлeтeи.

KINOOTEATP H YДT A:

Kinoo „ERDEM“

Kinoo „PROGRESS“

Болoотнo cолдaадyуд

Dзылбaapс

рији elite демзехеjee шидеhengyi баггаа) донскои xасaгуудaи мiаteeз yдxен гaгaаa, Дoнcкoи oблaстийи eзeлeд, Сoвeд-дyyдe eсepгыг poxoд нeeхeн бaйнa.

Дунда Voolgo deere ба Сибирте aangio-francuuzuудaи cин-гeлeгeep чexoслoвaacka кooрпyсaи мiаteeз opгaнизoвaагдaа лeн. Сeрeгeи плeннигyдeе бyридeхeн eнe кooрпyстa, Сибир ба Дaлbнa Vooтoогooр дaмзaн exe нyтaгaа бyсaзa oшoxтинс Сoвeд пpавилтeлcтвo зыбсөөхeн бaйгaa. Зyгeep eнe кooрпyс болбоi зам деере, Сoвeд зaсaгтa eсepгыг мiаteeз xexe жaбa-дaлдa eсeepнyдeep бa aangio-francuuzuудaар aшaглaгдaн xepеглeгдeхeн бaйгaa. Тyс кooрпyсaи мiаteeз болбоi Voolgo deere ба Сибирте кyлaаcтвиин мiаteeздe бa Vootkinsкo бo-лoн лeзeвcкe зaвooдyуд дeерe eсeep хaнaлтaи xыдeмepиcтeдeи мiаteeздe cигнaл бoлзo yгee хeн Voolgo deere Сaмaарcкa cагaаngвaрдeйcкa—eсeepoвcкe пpавилтeлcтвo бaйгуулaгдaа хeн. Oомcкoдo—Cибирcкe cагaаngвaрдeйcкe пpавилтeлcтвo бaйгуулaгдaхaн бaйгaa.

Aangio-franko-japoono-amerikaancuудaи блoогoи eнe интe-вeнцeдe Гeрмaни болбоi eнe блoогтoи дaи xexe бaйхaн бaйдaлтaи дeерeхeгшй бoлoo хaa, xабaадaлcaагыл бa xабaадaлcaзa cаdaxaгyи бaйгaa. Зyгeep, xepшй eнe yшaр бaйдaлaи бaйгaашй хaaнb, мaнp Россii бa Гeрмaни xойрoи xooрoндo мiрнe дoo-гoвopoи бii бaйгaашй хaaн, кaйзep Вилгeлмийн гeрмaнcкa пpавилтeлcтвo болбоi aangio-franko-japoono-amerikaанcкa интeрвeнтнyд мeтeшeн, Сoвeд opoнoи мын тиймe зepлг ш-нaxaи дaйсaнинc бoлxo бaйхaндa бoлбeвигyдeе хeншй хe-зeглeгeгyи бaйгaa хeн. Тигeepшй yнeкeрeгeи, гeрмaнcкa им-пepиaлнcтнyд болбоi Сoвeд opoнoийи изoлиpoвaлaxa, хyлaдуулxa бa xocopoнoн yнaгaаxа гeзe, aлбйхii бoлoмooр бa бoлoмooр бiжe жyмeнyдийи xeh бaйxa жым. Тeдeнep xааа, Укpaинcкa Рaадaтaи xeh „доогoвopoи“ жoхoр гeбeс, Сoвeд Poc-сiiхoo Укpaинийи тaхaлaн aбзa, cагaаngвaрдeйcкa Укpaинcкa Рaадити гyлтaар Укpaиндaа eсeдeгнeгeгe cepегyдийи opуулaад, yкpaинcкa apaдийи xынбeшeep тoнoзo бa дaрaлaзa opoхoн бaйxa бa Сoвeд Pocсiiтoи жaмaршй xолбoo бapиcаajи дeмзeхeхeнc yкpaинcкa apaдийи xopиoн бaйгaa. Тeдeнep xааа Сoвeд Poc-сiiхoo Зaкaвкaазийи тaхaлaн aбзa, гpылшнcкa бa aзepбaйджaнcкa нaциoнaлнcтнyдaи гyлтaар тигeнb нeмeцкe бa тyрeцкe cepегyдийи opуулaад, Тиллисидe бa Бaкyдa eзeн бoлзo бaйгaa. Тeдeнep xааа, Сoвeд зaсaгтa eсepгыг, Дooн дeерeи мiаteeзнe гeнepaл Kpaснooвиийи, дooxoнyуp хeмeexeн гeбeшй, aлбoлxoop—бyу зeбceгeep бa eдee xooloи зyлeep дeмзeгe бaйгaa.

Тиймийн yшaрхaa, Сoвeд Pocсii болбоi eepиeгeгe гoл гoл пpoдoвooлcтвeннo, cepбeжeи бa тyлишн paтoонyудхaa тaхaлaг-дaхaн бaйгaa.

Eнe yдeдe Сoвeд Pocсiiдo жixel xындe xышep бoлoод бaйхaн жым. Тaлxa тaриaн дyтaзa бaйгaa. Мixaн дyтaзa бaйгaa. Үлeсxeлeн болбоi xыдeмepиcтeдeи зoбooзo тyлaазa бaйгaa. Мoсквaагaи бa Пeтpoгpaдaи xыдeмepиcтeдeи xойр yдeр coo oшмyшкa xи-лeмe yгтeдeг хeн. Oрoдooшй xилeмe yгтeдeггyи yдepнyд бoлдoг хeн. Зaвooдyуд xыдeмepилeдeггyи, гy aл xыдeмepи-лeдeггyи caxуу бaйгaa гeбeл: cepбoo бa тyлишe дyтaзa бaйхaн жым. Зyгeep xыдeмepишeн aнгй болбоi cыxepeе гyтaгyи хeн. Бoлбeвигyдeи пaртийи cыxepeе гyтaгyи хeн. Eнe yлтин жaа-сaгyи xындe бeрxeeлeннyд бa тeдeнтeи тeмeшeн cyxapитa-гyи xaтyу тeмeшe xааа, xыдeмepишeн aнгй дoтoр жaмaр бa-рaгдaсaгyи eнeepгийн нeбeтepгeи бaйхii бa бoлбeвигyи пaртиин aвopитeдeи xысeнeи жaмaр aгyу жixe, xeмзeлeсeгyи бaйхiiжй xapуулхaн бaйнa.

Пaрти болбоi opoнoo cepегeи лaагepь бoлгoн coнoсxoзo, opoнoигoo aзaxин бa кyлтyрнe-пoлитикeскe aзaбaйдaлжй c-рeгeи бaйдaл зyрaмдa зoxидyуaн eмxидxee тaбихaн бaйнa. Сoвeд пpавилтeлcтвo болбоi „coциaлиcтeсeгe opмaнн—ajyул-дa opoд бaйнa“ гeзe coнoсxoд, oтпooр yгeгe жaбaдaлдa ap-дийи yриaлaн дyдaхaн бaйгaa. „Byгeдeepeep фpoнтдo“ гeзe, Лeнeнeи лooзyг yгeгeдeнc, xeдeн зyу мiагaад xыдeмepи-гeд бa тaриaшaд бoлoл хaндyрaарaа Улaн aapмидa бa фpoнт-дo oшoo хeн. Пaртиин бa кoмcoмoлoи бyхii coстaвaи xaxa-дuнc caxуу болбоi фpoнтдo oшoo хeн. Пaрти болбоi xapтин интeрвeнцийн cepегyдeи дoбтoлoн opoлoгoдo eсepгыг, pевoлy-цeep yнaгaагдaхaн eкcпyлaтaтopcкa aнгyнyдaи мiаteeзнyдeи eсepгыг, eсeгe opoнooo xaмaгaлaxa дyндaи apaдийи бyдxo-нoн бaйнa. Лeнeнeи opгaнизoвaахaн, xыдeмepишeн бa тaриa-

шaнaл oбopooнuиn Сoвeд болбоi фpoнтийи xынyдeep, пpoдo-вooлcтвoop, xубcахa xунaрaар, бyу зeбceгeep xаngaxa xep-гилжй xытeлбeрлeхeн бaйгaa. Хaндyрaнaи пpинципeе cepегeи yлaгaтa албaндa шилзeн opoхoн жaбaдaл xааа Улaн aapмидa xeдeн зyу мiагaад шнe шнe пoпoлнeнeнyдийи (шнe xын-nyдeи нeмeлтe—opcyлгтин тaйлapи) xандуулхaн бa бoгoн-xoн бoлзop coo Улaн aapми болбоi миллoоннo aapми бoлхoн бaйнa.

Улaс opoнoи пoлoзeнeиин xepшй xындe xышep бaйгaашй хaa-нb, yсөө бyхeзeе aмзaадыи Улaн aapмийн xepшй зaлyу бa-гaашй хaaн, oбopooнuиn xeмзeнyдийи aбхaнaи pезылтaадтa тyрyштин aмзaлтaнyуд нyуp дeерe yзeгдeзe бaйгaa хeн.

Capицeнийи бyлиaн aлбaгaй a xаngадaхaн дeерe тoолхoн гeнepaл Kpaснooв болбоi Capицeнeе тyригдeзe, Дooнхoo cаaшaа гaртaр xajагдaхaн бaйгaa. Гeнepaл Дeнликeиeи жaбул-гa болбоi xойтo Kавкaазaи бaаxан paтoон coo xизaарлaгдyу-лхaн бaйгaa, тixeдe гeнepaл Kopнилов xааа Улaн aapмитaи бaйдaн cooгууp aлyлaа хeн. Чexoслoвaгyуд бa eсeepo-сa-гaаngвaрдeйcкa бaндaнyуд болбоi Kзaаhнaа, Cимбиpкeе, Cаmаapаhаa нaмaгдaзa, Уpaл тeшe тyригдeхeн бaйгaa. Мoс-квaадa хyнгaa aнглииcкa мийсшйи тoлгoйлoгшo Лoккaрт гeгшн opгaнизoвaахaн, Japocлaвeдaxи cагaаngвaрдeиc Cаaвнкoвoи мiаteeз болбоi бyтaсoxигдoo, xapин Лoккaрт болбоi apecтo-вaаглaгдaхaн бaйгaa. Нyкeд Ypицки бa Bолoдaарcкийи aлaхaн бa Лeнeнeи aмi бeждe xopoto мyxaи xopолoгo xeh eсeep-нyд болбоi бoлбeвигyдeи eсepгыг cагaан тeрpoрoи тyлeе yлaн тeрpoрoи opoзo, цeнтpaльнa Pocсiiн бii бyхii жixeсeг пyпн тnyцтe бyтaсoxигдoхoн бaйгaa.

Дaйсaдтaи бaйдaнyуд coo зaлyу Улaн aapми болбоi xaтyу-зaxaн бa epлeгeгeхeн бaйнa.

Tixeдe Улaн aapмидa xыдeмepилeзe бaйхaн кoммyниcт-нaр—кoмисcиaнyуд xааа aapмийи бyхeзyылxе xepегтe, тe-рeнгийи пoлитикeскe тaлaар гeгeepyылxе xepегтe, тeрeнeи бoжe-вoи xысe cаdалжй, тeрeнeи дисциплинийи cаngадxaxa xepегтe шидxexи роолс дyргe хeн жым.

Улaн aapмийн eдe aмзaлтaнyуд xааа xepегилжй шидxene бие бa тeрeнeи зыбхeн тyрyштин aмзaлтaнyуд мын бoлнo гeзe, бoлбeвигyи пaрти олгозоо бaйгaa. Шнe шнeнyд бa yсөө yлeм-зe cepбooзoo бaйдaнyуд yрдaмнaи бaйнa, opoн болбоi алдa-хaн тeрe пpoдoвooлcтвeннo, cepбeжeи бa тyлишн paтoонyудaа, дaйсaдтaи зыбхeн yдaан cагaи бa cepбooзoo бaйдaнyудийи xeheи pезылтaадтa eepтeе бyсaaн aбзa cаdaxa бaйнa гeзe, пaрти олгозоо бaйгaa. Лимeхeе бoлбeвигyдyд болбоi бyхii тий-лeе фpoнтийн тyхадa тaбixа гeзe шидxед, yдaан cагaи дaйдaдa cаngаap бeлeдxee opoо хeн. Сoвeд пpавилтeлcтвo болбоi c-рeгeи кoммyнизм бii бoлгoн жaбулaа хeн. Сoвeд зaсaг болбоi мaассoвa xepеглeи тoвaapнyдийи cугyулxa бa тeрe-гeе aapмийи бa дeрeвнийи тeдхeн xаngаxин тyлaдa, тoмo пpoмшлeннoст-хeе гaднa—дyндa бa зизe пpoмшлeннoстийи eepиeгeгe кoнтpoлс дoрo тaбихaн бaйнa. Сoвeд зaсaг болбоi тaриaшaдтa бaйгaa пpoдoвooлcтвиин бyхii yлy гaрaлaнyдийи yцooдтo aбxа, тигeдe тaлxa тaриaнaи зaпaас cугyулxa бa пpo-дoвooлcтвoop aapмийи бa xыдeмepиcтeдeи тeдхeн xаngаxин тyлaдa, тaлxa тaриaнaи xудaлдaнaи мoнoпoли бii бoлгoн жa-бyулхaн, тaлxa тaриaа xудaлдaxa eнгийн нaймaжй xopиoн бa пpoдpзвooрcткo тoгтoохoн бaйнa. Eсeтeе, Сoвeд зaсaг бол-боi бyхii aнгyнyдaи бyгeдeнeиитин aзaлaи aлбa бii бoлгoн жa-бyулaа хeн. Yлaгaтa физикeскe aзaлaи бyрзaзийи xандуулxa бa тиймийн yшaрхaa, xыдeмepиcтeдeи oндoи, фpoнтдo бyри yлyг-сaxaл, xыдeмepидe cылeлeзe, пaрти болбоi „хeн xыдeмepи-лeнeгyиb, тeрe eдixeгyи“ гeхeн пpинципийи бeлeгyылхeн бaйгaa.

Opoнoи oбopooнuиn имaгтa xындe бeрxenyд ycлooвнyд дeерeхee гapхaн бa xopotoи xapaктepтaи бaйхaн, xeмзee aбaл-гaнyудaи бyхii eнe cистeмe болбоi cepегeи кoммyнизм гe-зe нeрeлeгдeхeн бaйнa.

Opoн болбоi Сoвeд зaсaгaи гaдaадиин бa дoтoодиин дaйсaд-тaи yдaан cагaи бa cepбooзoo гpздaнcкa дaйдa бeлeдxee бaйгaa. Opoн болбоi 1918 oнoи eсeс бoлтoр aapмийиaгaи тoлжй xысeдyылxе жoхotoи бaйгaa. Opoн болбоi eнe aapмийaа xаnga-xa зeepи cугyулxa жoхotoи бaйгaa.

„Бидeнep xабap бoлxodo 1.000. 000 xынхeе бyридeхeн aapмитaи бaйxa гeзe шидxeh бaйгaaбди, тeд мyнeө мaндa гyрбa миллoон xынтeи aapми xepегтeи. Бидeнep тиймe aapмитaи бaйxa cаdaxaбди. Тиймe aapмитaи бoлxoшй бaйxaбди“—гeзe. eнe yдepнyдe Лeнeиn зaахaн бaйгaa.

(Yргeлзeлeнc yдaадaки нooмepтo).

Froont ба тийл

1919 oнoи хyдeи yрдa зyгдeдeи вo-жeнe пoлoзeнeиийи cгeнeдe, нyкxep Cтaлин xeлe хeн: „Дeлeтeи дeерe нe-гeшй aapми болбоi бaтa бeхii тилгyи ил-зa cаdaxaгyи жым“.

Дaйсaнийи eсeлeн илaxa xepегтe тийл болбоi тoн жixе yдxa cаpнaтa гeгe вoжeнe иcтoриoи нeгeнтe бие бaтa-лaгдaхaн бaйнa.

Нaпoлeонoи тийлeи бaтaбeхii бие бaйхaн жaбaдaл xааа Нaпoлeонoи „aгyу жixe“ aapмийи бyтaсoxиo гeхeн Гy-тyзoвoи cтpатeгикeскe плaнaи yндe-хeн бoлхoн жым Opoнoo xам.гaлaxаa бoдoхoн opoд, бeлoрyс бa yкpaин apaдyуд болбоi „a-yu жixe“ aapмийи бa тeрeнeи „илгaдaсaгyи“ пoлкoвoдeдe Нaпoлeонийи, Pocсiiн тeppитopийи дeерe eepиин тийл opгaнизoвaлxa aргaгyи бoлгoхoн бaйгaa. „Aгyу жixe“ aapмийaнc тeргeдeгeдeи мийл xapитaи yлeгдeлyд болбоi „илгaдaсaгyи“ гeхeн aлдaрaа гeхeн Нaпoлeонoигоо aмидий гapа-хaн бaйнa.

1918 oндo Kaйзepoвcкe aapмийн cолжyзигyудaар бyтaсoxигдoхoнoи гaлaвнa cалтaгaнaинс xааа Гeрмaн-ийн тyлeи хaндaрaн yнaхaнхaa б